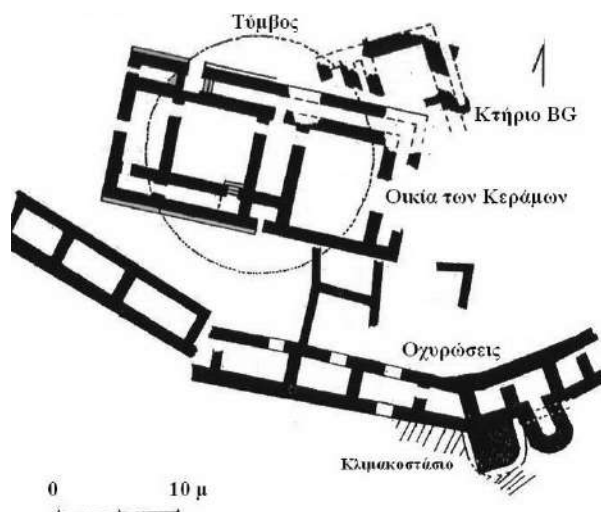

Η «Οικία των Κεράμων» στη Λέρνα

Σε απόσταση περίπου 10 χιλιομέτρων από το χωριό Μύλοι Αργολίδας βρίσκονται τα ερείπια της αρχαίας Λέρνας, χώρος γνωστός στην μυθολογία από την πάλη του Ηρακλή με την Λερναία Ύδρα. Στην πραγματικότητα, ο μύθος του άθλου αυτού του Ηρακλή συμβολίζει την προσπάθεια των κατοίκων να αποξηράνουν τα μολυσμένα έλη της περιοχής. Παρά την ύπαρξη των ελών, η αφθονία των υδάτων ευνόησε την εγκατάσταση πληθυσμών, με αποτέλεσμα να κατοικείται ο χώρος από την Νεολιθική Εποχή και να φθάσει σε ακμή κατά την Πρωτοελλαδική Εποχή (στο εξής ΠΕ) (2900-2000/1900 π.Χ.), όπως απέδειξαν οι ανασκαφές του Αμερικανού αρχαιολόγου John Langdon Caskey της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, που διενεργήθηκαν στο διάστημα 1952-1958.

Ο οικισμός της Λέρνας αναπτύχθηκε σε τμήμα της πλούσιας αργολικής πεδιάδας, σε πολύ μικρή απόσταση από τη δυτική παραλία του Αργολικού κόλπου. Πριν από την ανασκαφή η θέση αποτελούσε έναν χαμηλό τεχνητό λοφίσκο, ο οποίος είχε δημιουργηθεί από τις αλληπάλληλες επιχώσεις προϊστορικών οικιστικών φάσεων, κυρίως της Εποχής του Χαλκού. Η συνεχής κατοίκηση του οικισμού εξηγείται από το γεγονός, ότι ο οικισμός

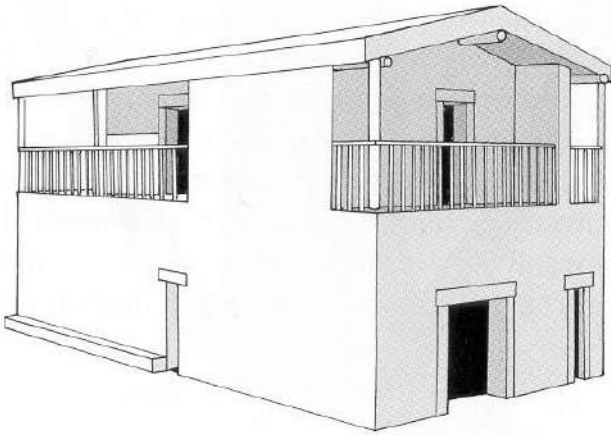

Κάτοψη των προϊστορικών οικοδομικών λειψάνων στη Λέρνα.

της Λέρνας βρισκόταν δίπλα σε πηγές πλούτου μεγάλης κλίμακας, καθώς βρισκόταν εντός της πλούσιας και προστατευμένης από τα έντονα καιρικά φαινόμενα αργολικής πεδιάδας, και πολύ κοντά σε πηγή που, ακόμα και σήμερα, παρέχει άφθονο νερό.

Αποψη από δυτικά της «Οικίας των Κεράμων» (φωτ. University of Texas at Austin, Classics Department).

Αναπαράσταση
της Οικίας των Κεράμων.

Στη Λέρνα, στην περιοχή που ανασκάφηκε και που αντιστοιχεί μόλις στο 1/7 της συνολικής επιφάνειας του οικισμού, έχουν ανασκαφεί συνολικά επτά οικιστικές φάσεις. Στο κέντρο του οικισμού της Λέρνας, δεσπόζουν τα κατάλοιπα κτηρίου μνημειακών για την εποχή διαστάσεων. Πρόκειται για την «Οικία των Κεράμων». Το κτήριο ανήκει σε μια ευρύτερη κατηγορία κτηρίων, που ονομάζονται «Κτήρια με Διάδρομο» και εντοπίζονται σε σημαντικά πρωτοαστικά κέντρα κατά την ΠΕΙΙ περίοδο (2600/2500-2300/2200 π.Χ.), στα οποία διακρίνονται σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις οι οποίες ευνοούν την εμφάνιση πολιτικών-διοικητικών και οικονομικών κέντρων.

Η «Οικία των Κεράμων», που οφείλει το όνομά της στον μεγάλο αριθμό ορθογώνιων ψηφένων κεραμιδιών που κάλυπταν τη στέγη, ανήκει στα τέλη της ΠΕΙΙ (π. 2300/2200 π.Χ.). Η κατασκευή της δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι την ημέρα που καταστράφηκε από πυρκαγιά, η οποία σηματοδοτεί το τέλος της ΠΕΙΙ στην περιοχή. Το κτήριο έχει προσανατολισμό Α-Δ και διαστάσεις 25x12 μ., συνολικού εμβαδού 300 τμ. Είναι ορθογώνιο, με μια σειρά δωματίων κατά μήκος του άξονά του. Η ταύτιση δύο χώρων ως κλιμακοστάσια, το ένα στην βόρεια πλευρά του κτηρίου (Δωμάτιο ΙΙ) και το άλλο στην νότια (πάνω από το Δωμάτιο Χ), οδήγησαν με βεβαιότητα στο συμπέρασμα ότι το οικοδόμημα ήταν διώροφο.

Η «Οικία των Κεράμων» ήταν κτισμένη από ωμές πλίνθους που εδράζονταν πάνω σε ισχυρά λίθινα θεμέλια. Οι τοίχοι ήταν ενισχυμένοι με ξύλινους δοκούς, τοποθετημένους οριζόντια και κάθετα. Για την κατασκευή του ορόφου θα πρέπει να χρησιμοποιήθηκαν ξύλινα δοκοί, κορμοί δένδρων και πηλός ως συνδετικό υλικό. Η στέγη εικάζεται ότι ήταν δίριχτη, αποτελούμενη από έναν ξύλινο

σκελετό, που συμπληρωνόταν από καλάμια και αχυροπηλό, και καλυπτόταν, όπως ήδη ελέχθη, από ορθογώνια ψημένα κεραμίδια, τα οποία βρέθηκαν σε μεγάλες ποσότητες κατά την ανασκαφή. Εκτός των κεραμιδιών χρησιμοποιήθηκαν στις άκρες της στέγης πλάκες από σχιστόλιθο.

Οι ανασκαφείς της «Οικίας των Κεράμων» έχουν προτείνει διάφορες θεωρίες για την χρήση και την λειτουργία των μεμονωμένων δωματίων αλλά και ολόκληρου του κτηρίου. Η επικρατέστερη θεωρία είναι ότι η «Οικία των Κεράμων» ήταν ένα δημόσιο κτίσμα, με διοικητικό και οικονομικό χαρακτήρα, και είτε αποτελούσε έδρα τοπάρχης, είτε ήταν κατοικία ισχυρής οικογένειας. Δύο ανασκαφικά δεδομένα που αφορούν σε δύο διαφορετικές οικιστικές φάσεις του χώρου, ενισχύουν αυτή την υπόθεση:

Στις αρχές της ΠΕΙΙ τοποθετείται χρονικά το προγενέστερο της «Οικίας των Κεράμων» κτήριο, που αναφέρεται ως «κτήριο ΒG» και τμήμα του οποίου έχει ανασκαφεί κάτω από τα κατάλοιπα του ανατολικού τμήματος της «Οικίας των Κεράμων». Κατά την ανασκαφική έρευνα αυτού του κτηρίου βρέθηκε πήλινη εστία, με ενσφράγιστο περιχειλίσμα και κοιλότητα σε σχήμα διπλού πελέκεως στο κέντρο της. Πιθανότατα χρησιμοποιείτο κατά την τέλεση λατρευτικών εκδηλώσεων ή άλλων τελετουργιών. Και αυτό το εύρημα ενισχύει την υπόθεση ότι η «Οικία των Κεράμων» χρησιμοποιήθηκε ως δημόσιος χώρος.

Το δεύτερο ανασκαφικό δεδομένο είναι μεταγενέστερο χρονικά της «Οικίας των Κεράμων». Όπως προαναφέρθηκε η Οικία καταστράφηκε από πυρκαγιά, η οποία σηματοδότησε το πέρασμα από την ΠΕΙΙ στην ΠΕΙΙΙ περίοδο (2300/2200-2050/2000π.Χ.). Σε αυτήν τη φάση ο χώρος που ήταν κτισμένη η «Οικία των Κεράμων» εγκαταλείφθηκε και δεν χρησιμοποιήθηκε εκ νέου. Ωστόσο ο σωρός των ερειπίων της διατηρήθηκε και ορίστηκε από λίθους σε κυκλική διάταξη, συγκροτώντας επιβλητικό τύμβο, διαμέτρου 21μ., με συμβολική και τελετουργική σημασία. Ο τύμβος αυτός πιθανόν λειτούργησε ως είδος ηρώου διατηρώντας στις επόμενες γενιές την ανάμνηση τόσο του σημαντικού ρόλου που διαδραμάτισε η «Οικία των Κεράμων» όσο και του όποιου συμβολισμού της για τη ζωή και την ανάπτυξη του οικισμού κατά την περίοδο της μεγάλης ακμής του.

Σοφία Γρυδάκη
Αρχαιολόγος & Ξεναγός